

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **S.**, so sídlom v **L.**, IČO: **X.**, zastúpeného JUDr. **J.**, advokátkou so sídlom v **L.**, proti žalovanej **I.**, bývajúcej v **L.**, zastúpenej JUDr. **N.**, advokátkou so sídlom v **Ž.**, **o zaplatenie 4 855,57 € (146 278,90 Sk) s príslušenstvom**, vedenej na Okresnom súde Liptovský Mikuláš pod sp. zn. 6 C 106/2002, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 26. mája 2008 sp. zn. 6 Co 26/2008, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Žiline z 26. mája 2008 sp. zn. 6 Co 26/2008 **z r u š u j e** a vec vracia tomuto súdu na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Liptovský Mikuláš rozsudkom z 28. septembra 2007 č.k. 6 C 106/2002-214 uložil v lehote troch dní žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi 146 278,90 Sk s 15,5 % úrokom z omeškania od 4. apríla 2001 do zaplatenia spolu s náhradou trov konania 51 142 Sk. Vychádzal z toho, že žalovaná 29. marca 2001 písomne uznala dlh vo výške 149 989 Sk vyplývajúci zo zmluvy o výstavbe bytu v dome č. X. z 20. augusta 1998, keď za neopodstatnenú považoval jej obranu, že dlh mala uznať pod nátlakom žalobcu spočívajúceho v neodovzdaní kľúčov od postaveného bytu. Za podstatné prekročenie ceny diela v zmysle § 636 ods. 1 Občianskeho zákonníka nepovažoval jej zvýšenie o 12 % až 14 %; z uvedeného dôvodu žalobca nemal povinnosť uzatvárať dodatok k zmluve o dielo ani žalovanej oznamovať novourčenú cenu diela. Nárok na zaplatenie úrokov z omeškania posúdil podľa § 517 Občianskeho zákonníka. O náhrade trov konania rozhodol s poukazom na § 142 ods. 1 O.s.p. a § 150 O.s.p.

Na odvolanie žalobcu (proti výroku o náhrade trov konania) a žalovanej (vo veci samej) Krajský súd v Žiline rozsudkom z 26. mája 2008 sp. zn. 6 Co 26/2008 rozsudok súdu

prvého stupňa zmenil tak, že žalobu zamietol; rozhodol tiež o trovách konania. V odôvodnení uviedol, že odvolanie je dôvodné, lebo súd prvého stupňa vec nesprávne právne posúdil. Na rozdiel od súdu prvého stupňa považoval dohodu o uznaní dlhu z 29. marca 2001 za absolútne neplatný právny úkon pre jeho neurčitost' (§ 37 ods. 1 Občianskeho zákonníka), keď ani výkladom nebolo možné zistiť dôvod dlhu; vzhľadom na to nepovažoval za účelné sa zaoberať tým, či právny úkon bol žalovanou urobený slobodne (resp. pod nátlakom). Nesúhlasil ani so záverom súdu prvého stupňa pri posudzovaní otázky podstatného prekročenia pôvodne dohodnutej ceny diela a prekročenie tejto ceny o 13,74 % považoval za podstatné prekročenie ceny diela v zmysle § 636 ods. 1 Občianskeho zákonníka, odvolávajúc sa aj na závery judikatúry, zrejme na R 3/1970. Povinnosťou žalobcu bolo bez meškania písomne oznámiť žalovanej novourčenú zvýšenú cenu diela; splnenie uvedenej povinnosti však zo skutkového stavu zisteného súdom prvého stupňa, napriek zaslaníu „konečnej“ faktúry žalovanej, ktorou bolo vyúčtované prekročenie dohodnutej ceny diela, ako i že žalovaná mala vôľu uhradiť zvýšenú cenu diela, nevyplýva. Z uvedených dôvodov preto odvolací súd rozsudok súdu prvého stupňa zmenil (§ 220 O.s.p.) tak, že žalobu zamietol. V súvislosti so zmenou napadnutého rozhodnutia úspešnej žalovanej priznal náhradu trov konania (§ 224 ods. 1, 2 O.s.p. v spojení s § 142 ods. 1 O.s.p.).

Rozsudok odvolacieho súdu napadol dovolaním žalobca, žiadal ho v celom rozsahu zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Uviedol, že odvolací súd založil svoje rozhodnutie na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Za nesprávny označila právny záver odvolacieho súdu 1/ o neplatnosti dohody o uznaní dlhu z 29. marca 2001 a 2/ o podstatnom prekročení ceny diela v zmysle § 636 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Nesprávnosť právneho záveru odvolacieho súdu o neurčitosti dohody o uznaní dlhu z 29. marca 2001 dovolateľ videl v nedostatočnom posúdení jazykového prejavu žalovanej v tomto právnom úkone z hľadiska „gramatického“ (významu jednotlivých použitých pojmov) a „logického“ (vzájomnej nadväznosti použitých pojmov v štruktúre celého právneho úkonu). Cena diela a spôsob jej konečného určenia boli účastníkmi dohodnuté v čl. IV ods. 1 až 5 zmluvy o výstavbe bytu. Popri platnej judikatúre (R 3/1970) pri úvahe, či ide o podstatné prekročenie ceny diela určenej odhadom, bolo potrebné zvažovať aj ďalšie skutočnosti, napríklad povahu poskytnutej služby a z nej vyplývajúci stupeň obtiažnosti odhadu ceny pri uzatváraní zmluvy. Pri meniacich sa cenách stavebných materiálov v závislosti od miery inflácie na Slovensku (sledovanej Štatistickým úradom Slovenskej republiky) bolo obtiažne pri uzavretí zmluvy o výstavbe bytu určiť, o koľko sa

zvýši cena bytu po dobu dlhšiu ako rok. Vývoj cien materiálov, energií a súvisiaceho daňového zaťaženia závisí od skutočností, ktoré zmluvné strany nemôžu ovplyvniť. Judikatúra súdov pred rokom 1989 je prekonaná z dôvodu, že vychádzala z dlhodobého plánovaného hospodárstva, stabilných cien i daňových zákonov, čo nezodpovedá súčasnej trhovej ekonomike a rastúcej inflácii. Zvýšená cena diela sa nachádza v dolnej polovici hranice stanovenej judikatúrou (10 % - 20 %), jej prekročenie preto nemožno považovať za podstatné. Keďže odvolací súd v odôvodnení rozhodnutia nepomenúva a nehodnotí faktory ovplyvňujúce jeho úvahu o podstatnom prekročení ceny, tieto sú v naznačenom smere všeobecné, v dôsledku čoho je jeho rozhodnutie nepreskúmateľné. Mal za to, že vyúčtovanie ceny diela „konečnou“ faktúrou je oznámením o jej zvýšení žalovanej. Žalovaná po obdržaní tejto faktúry od zmluvy neodstúpila, preto jej povinnosťou bolo zaplatiť novourčenú vyššiu cenu diela (§ 636 ods. 3 Občianskeho zákonníka).

Žalovaná vo vyjadrení k dovolaniu označila rozsudok odvolacieho súdu za vecne správny a žiadala dovolanie zamietnuť. Nesúhlasila s tvrdením žalobcu, že cena diela bola stanovená odhadom, táto bola stanovená „ako cena pevná“, vychádzajúca z rozpočtových nákladov celého bytového domu, pritom zo zmluvy o výstavbe bytu nevyplýva oprávnenie jej jednostranného zvýšenia zo strany žalobcu. Prekročenie ceny diela o 146 000 Sk považovala za „podstatné“. Za správny považovala záver odvolacieho súdu o neplatnosti dohody o uznaní dlh a trvala na tom, že ju podpísala pod nátlakom.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), ktorý je riadne zastúpený advokátkou (§ 241 ods. 1 O.s.p.), proti rozhodnutiu, proti ktorému je dovolanie prípustné (§ 238 ods. 1 O.s.p.), preskúmal bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) napadnutý rozsudok odvolacieho súdu a dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

V zmysle § 241 ods. 2 O.s.p. môže byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne (§ 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tiež tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok

nesprávne rozhodnutie vo veci. Dovolacie dôvody neposudzuje dovolací súd iba podľa toho, ako ich dovolateľ označil, ale podľa obsahu tohto opravného prostriedku.

Vzhľadom na zákonnú povinnosť skúmať, či napadnutý rozsudok nebol vydaný v konaní, postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., zaoberal sa dovolací súd otázkou, či konanie nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 O.s.p. O vadu tejto povahy ide vtedy, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Uvedené procesné vady neboli v dovolaní tvrdené a v dovolacom konaní ani nevyšli najavo.

Inou vadou konania, na ktorú musí dovolací súd prihliadnuť aj vtedy, ak nie je v dovolaní namietaná (§ 242 ods. 1 O.s.p.), je procesná vada, ktorá na rozdiel od väd taxatívne vymenovaných v § 237 O.s.p. nezakladá zmätočnosť rozhodnutia. Jej príčinou je porušenie procesných ustanovení upravujúcich postup súdu v občianskom súdnom konaní a dôsledkom nesprávnosť rozhodnutia vo veci samej. Ani vadu tejto povahy dovolateľ nenamietal a jej existencia nevyšla v dovolacom konaní najavo.

Žalobca namieta, že napadnuté rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

Súčasťou právneho posúdenia veci bolo v danom prípade tiež posúdenie, či uznanie dlhu žalovanou je z hľadiska určitosti platným právnym úkonom a či žalobcom požadované peňažné plnenie je cenou diela, ktorú je povinná žalovaná zaplatiť. Odvolací súd považoval uznanie dlhu z 29. marca 2001 (č.l. 37 spisu) za právny úkon, ktorý zo svojho obsahového

hľadiska trpí neurčitou, pokiaľ ide o vymedzenie jeho predmetu (§ 37 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Na to, aby uznanie dlhu malo zamýšľané právne účinky, je potrebné, aby dlžník písomne uznal, že zaplatí svoj dlh určený čo do dôvodu a výšky (§ 558 Občianskeho zákonníka). Obligatným znakom uznania dlhu ako jednostranného právneho úkonu (pod následkom absolútnej neplatnosti) je určenie jeho právneho dôvodu. Právny dôvod dlhu (titul jeho vzniku) musí byť jasný. Za dostatočnú formuláciu právneho dôvodu dlhu (mimo jeho výšky) sa považuje aj odkaz na okolnosti, v ktorých je dôvod dlhu obsiahnutý (špecifikovaný) alebo z nich nepochybne vyplýva. Na druhej strane, identifikácia právneho titulu dlhu je nejasná, ak by išlo o všeobecný odkaz na právny vzťah, z ktorého účastníkom vyplývajú viaceré práva či povinnosti. Pokiaľ v dohode o uznaní dlhu z 29. marca 2001 sa žalovaná zaviazala zaplatiť peňažnú sumu na podklade záväzkovo právneho vzťahu (zmluvy), bez toho, aby konkretizovala právnu skutočnosť, ktorá bola dôvodom jeho vzniku, tento právny úkon po obsahovej stránke (z hľadiska jeho predmetu) nemožno považovať za určitý. Z týchto dôvodov dovolací súd považuje závery odvolacieho súdu o neplatnosti právneho úkonu (dohody o uznaní dlhu z 29. marca 2001) za správne.

Odvolací súd dospel k záveru, že žalobca nemá právo na zaplatenie podstatne prekročenej ceny diela stanovenej odhadom, pretože žalovanú bezodkladne písomne neupozornil na jej zvýšenie a neoznámil jej novourčenú cenu (§ 636 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Dovolateľ (o.i.) zdôraznil, že cena diela a spôsob jej konečného určenia bol účastníkmi dohodnutý v článku IV. ods. 1 až 5 zmluvy o výstavbe bytu z 20. apríla 1998; zhodne so závermi súdov zastával názor, že cena diela bola určená odhadom. Podľa žalovanej sa cena diela dohodla podľa rozpočtu.

Dovolací súd právne posúdenie vyššie uvedenej otázky odvolacím súdom nepovažuje za správne z týchto dôvodov:

Podstatnou náležitou obsahom zmluvy o dielo je stanovenie jej odplatnosti, nie určenie ceny diela. Zmluvné strany sa však môžu dohodnúť, že cenu diela určia 1/ pevnou sumou (resp. stanovia spôsob jej určenia), 2/ podľa rozpočtu, 3/ odhadom. Ak nie je cena dohodnutá v zmluve jedným zo spôsobov uvedených pod bodmi 1/ až 3/, ani ustanovená osobitnými predpismi, objednávateľ je povinný zaplatiť zhotoviteľovi diela cenu primeranú (§ 634 ods. 1 Občianskeho zákonníka).

Pevnou sumou nie je možné určiť cenu diela tam, kde žiadna zo strán nemôže vopred určiť predmet plnenia (presný predmet diela). Konkrétny rozsah diela v takomto prípade sa spravidla dá určiť až po začatí prác alebo postupne v ich priebehu. V záujme ochrany objednávateľa v takomto prípade prichádza do úvahy určenie ceny odhadom, ktorá je reguláciou ohraničeného chovania sa zmluvných strán a časovým indikátorom vymedzujúcim medze vzájomne už dohodnutých práv i povinností, do doby pokiaľ nebude takto vzniknutá situácia riešená dohodou. Rozpočet je podkladom pre dohodu o cene u diela väčšieho rozsahu, pozostávajúceho z viacerých prvkov, ktoré sa zhotovujú po častiach, prípadne v nadväzujúcej časovej postupnosti. Rozpočet spravidla spracováva zhotoviteľ, alebo projektant, ako podklad pre realizáciu diela. Rozčlenenie rozpočtu v zhode s projektovou dokumentáciou zabezpečuje zmluvným stranám ľahšiu a prehľadnejšiu kontrolu úplnosti dohodnutých častí vykonaného diela, jeho etapovitého odovzdávania (i preberania) a tomu zodpovedajúcemu štrukturalizovanému financovaniu objednávateľom (resp. investorom) z pohľadu rozpočtu, ktorý je pre zmluvné strany záväzný.

V článku IV. bod 1 a 5 zmluvy o výstavbe bytu v dome č. X. z 20. augusta 1998 sa zmluvné strany dohodli na cene diela (bytu vrátane spoločných priestorov a pomernej časti pozemku s DPH) vo výške 930 250 Sk, ktorú mal právo obstarávateľ zmeniť za podmienok stanovených v bode 5 tohto článku zmluvy (o.i. aj v prípade zmeny výšky DPH a pri vzniku nepredvídaných a jednoznačne preukázaných nákladov počas výstavby). Uvedeným dojednaním účastníci zmluvy nestanovili cenu diela rozpočtom ani odhadom. Cena diela bola stanovená pevnou sumou s možnosťou jej zmeny zhotoviteľom diela za stanovených podmienok.

Keďže odvolací súd pri rozhodovaní o práve na zaplatenie zmenenej ceny diela vychádzal z nesprávneho predpokladu o spôsobe jej určenia odhadom, na vec aplikoval nesprávny právny predpis (§ 636 ods. 1 Občianskeho zákonníka) pred relevantným právom, ktoré vychádza zo zmluvy (z dohody).

Z uvedených dôvodov dospel dovolací súd k záveru, že dovolaním napadnutý zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu, ktorým bola žaloba zamietnutá, spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Najvyšší súd Slovenskej republiky vzhľadom na uvedené zrušil rozsudok odvolacieho súdu a vec vrátil Krajskému súdu v Žiline na ďalšie konanie (§ 243b O.s.p.). Právny názor vyslovený v tomto rozhodnutí

dovolacieho súdu je záväzný; v novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 7. decembra 2009

JUDr. Daniela S u č a n s k á, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: Klaudia Vrauková